kontūrai su 1,4 m ilgio, 1,6 m pločio išėjimo žymėmis V kampe (6152791; 466848).

Žvalgant kalvą aptiktos dvi 7,62x54R mm kalibro šovinių tūtelės suspaustais dugnais, tokio paties kalibro (?) šovinio tūtelės kapsulė, kulka, plokščia saga, ledo pasagėlė, troselis, geležinė grandinėlė, 3 kilpvinės ir 2 vario lydinio kilpelės. Radiniai kalvos paviršiuje išsidėstę apie 50x30 m dydžio plote, daugelis jų rasta kalvos R ir ŠR dalyje. Stovyklavietės ir kautynių vietos paieškas reikia tęsti.

Partisan War sites in Pasvalys and Radviliškis Districts

In 2019, the LLKĮS surveyed a Lithuanian partisan camp site in Žadeikiai Forest (Pasvalys District, N Lithuania) and continued the survey of Lithuanian Partisan War sites in Radviliškis District. Roughly 55x45 m (about 2500 m^2) of the camp site were surveyed in Žadeikiai Forest (Fig. 3), yielding 201 finds: weaponry (Fig. 4), explosive (Fig. 5), Lithuanian partisan uniform (Fig. 7), and clothing elements, among which ammunition, construction elements, and household items predominate (Figs. 6, 8). Two dugout holes surrounded by parapets (Fig. 1), a ring of 28 trenches and 4 foxholes (Fig. 2) have survived at the camp site. Based on the size and appearance of the dugouts, the ring of trenches, and the finds, the hypothesis was advanced that the camp site was used in the early stage of the Lithuanian Partisan War by the Žadeikiai Forest partisan platoon commanded by Jonas Alenčikas–Dragūnas.

The site of a third Lithuanian partisan bunker was discovered in Bargailiai Forest (Radviliškis District) (Fig. 9), but the search, continuing since 2016, for this forest's partisan camp and battle site failed to provide any other notable results.

Tomas Rimkus, Jarrod Burks, Darius Balsas, Rokas Kraniauskas, Rokas Vengalis

Buvusios Macikų koncentracijos stovyklos žvalgymai

2019 m. Šilutės r., Macikų kaime, teritorijoje šalia H. Zudermano gatvės, buvo atlikti archeologiniai žvalgymai. Macikų koncentracijos stovyklos kapinių teritorijoje žvalgymai atlikti apie 1,027 ha dydžio plote. Teritorijos aplinkoje žvalgyti 3 plotai – plotas I apie 0,43 ha, plotas II apie 0,97 ha ir plotas III apie 2,56 ha dydžio. Iš viso 2019 m. žvalgytas apie 4,99 ha plotas (1 pav.).

2014 ir 2017 m. kapinių teritorijoje archeologinius tyrimus vykdė E. Abromavičius ir D. Balsas. 2014 m. perkasose aptiktos įvairios ūkinės ir 8 kapų duobės. Atidengti pastato pamatai, tvoros liekanos. Rasti 82 radiniai – stovyklos egzistavimo laikotarpio kasdieninės apyvokos daiktai (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 620). 2017 m. žvalgyta georadaru (GPR) ir elektros varžos matavimo (ERT) metodais. Tyrimų metu aptiktos įvairios anomalijos, pora iš jų galbūt sietinos su kapais (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 710).

2019 m. žvalgyta taikant nedestruktyvius archeologinius metodus. Šilutės Hugo Šojaus muziejus vykdė Macikų koncentracijos stovyklos kapinių inventorizavimo projektą. Vienas jo tikslų – sudaryti kapinių situacijos planą, pažymint vizualiai atsekamas bei tikėtinas kapų vietas, kurios nematomos dabartiniame reljefe. Tam panaudotas 3D lazerinis skenavimas ir tyrimai georadaru (GPR). Taip pat vyko tyrimai, susiję su JAV karo belaisvių galimos palaidojimo vietos nustatymu. 2019 m. „Ohio Valley Archaeology, Inc." (JAV) vyriausybinės orga-

1 pav. Žvalgytų vietų situacijos planas: 1 – Macikų saugomos teritorijos ribos; 2 – 2019 m. žvalgymų vieta Macikų stovyklos kapinėse; 3 – 2019 m. žvalgymų plotai Macikų stovyklos aplinkoje; 4 – žvalgymų metu aptiktos galimų kapų vietos; 5 – 2014 m. E. Abromavičiaus tyrimai; 6 – 2017 m. D. Balso tyrimai. D. Balso ir R. Kraniausko brėž.

Fig. 1. Situation plan of the surveyed sites: 1 – boundaries of Macikai protected territory; 2 – 2019 survey site inside the Macikai camp cemetery; 3 – 2019 surveyed areas in the vicinity of the Macikai camp; 4 – possible burial sites discovered during the survey; 5 – 2014 investigation by Abromavičius; 6 – 2017 investigation by Balsas

nizacijos DPAA (*Defense POW/MIA Accounting Agency*) užsakymu nedestrukciniais metodais tyrimai vykdyti Macikų lagerio teritorijos aplinkoje.

Žvalgymų metu taikant nedestrukcinius metodus nustatyta, kad Macikų stovyklos ir lagerio kapinių teritorijoje gali būti 1076 kapai. Iš 1076 inventorintų kapų 482 tikėtinų kapų vietos nustatytos sugretinus 3D skenavimo rastrines nuotraukas su GPR tyrimais, kurių metu fiksuotos su kapais sietinos anomalijos (2 pav.). 222 kapų vietos yra spėjamos. Jie lokalizuoti tik

preliminariai atsižvelgus į visų kapų sisteminį išdėstymą. 372 kapų vietas žymi žemės kauburiai. Taip pat kapinėse yra išlikę buvusių karo belaisvių stovyklos pastatų pamatai, stačiakampio formos struktūros – aptvarai iš žemės pylimų, tikėtina, pastatų vietos (3 pav.). Keltina prielaida, kad kapinės čia įrengtos ir naudotos tarybiniu lagerio gyvavimo laikotarpiu.

Macikų koncentracijos stovyklos teritorijos aplinkoje, 3 tyrimų plotuose aptiktos 39 ryškesnės antropogeninės kilmės anomalijos nesietinos su kapais. Tai pastatų pamatai, pastatų vietos, ūkinės duobės, ūkinės veiklos pėdsakai, įvairūs perkasimai. Tikėtina, anomalijos atsiradusios Macikų stovyklos egzistavimo laikotarpiu.

Macikų stovyklos teritorijos aplinkoje, tyrimų plote III, lokalizuotos 3 teritorijos, kuriose galbūt yra kapų. Kapinės, užimančios apie 2700 m^2 trikampio formos plotą, aptiktos į Š nuo saugomų Macikų kapinių. Bent dvi kapų grupės rastos apie 2500 m^2 dydžio teritorijoje į R nuo saugomų Macikų kapinių, tikslus kapų skaičius nėra aiškus, tikėtina, apie 20. Čia gali būti palaidoti žuvę JAV ir Kanados karo belaisviai. Šioje vietoje turėtų būti lokalizuojamos Macikų karo belaisvių kapinės, kuriose laidota vokiškuoju laikotarpiu. Trečioji teritorija, apie 225 m^2 ploto, kurioje galbūt yra keli kapai, lokalizuota ties įvažiavimu į vandenvalos įrenginių teritoriją.

Remiantis 2019 m. žvalgymų metu surinktais duomenimis, galima konstatuoti, kad saugomos Macikų stovyklos ir lagerio teritorijos aplinkoje yra išlikusios iki šiol nežinomos palaidojimo vietos. Pažymėtina, kad neinvaziniais tyrimų metodais surenkama informacija yra prielaidos, kai kurios iš jų labai tikėtinos. Išskilus poreikiui, šios prielaidos turi būti verifikuojamos kasinėjimų metu.

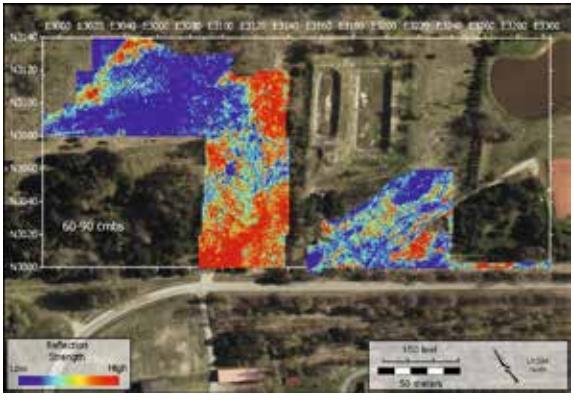

2 pav. Ploto III georadaro tyrimų planas 60–90 cm gylyje. J. Burkso brėž.

Fig. 2. GPR plan of investigated area III at a depth of 60–90 cm

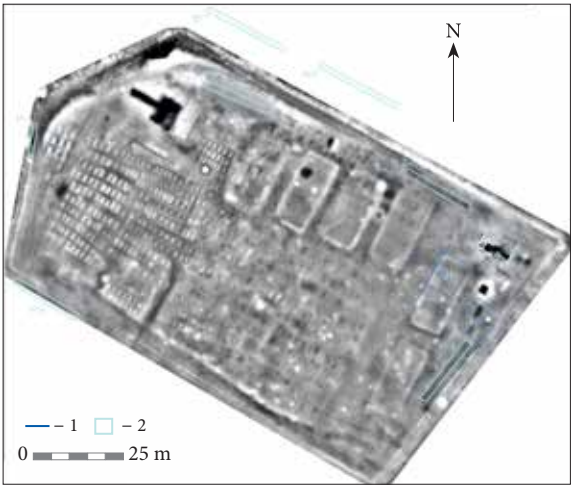

3 pav. 2019 m. Macikų stovyklos kapinių teritorijos 3D skenavimo rastras, atliktas UAB „Terramodus“:
1 – 2014 m. E. Abromavičiaus tyrimai;
2 – 2017 m. D. Balso tyrimai.
D. Balso ir R. Kraniausko brėž.

Fig. 3. A 3D raster scan of Macikai Internment Camp made by UAB Terramodus 1 – locations of the 2014 investigation by Abromavičius; 2 – locations of the 2017 investigation by Balsas

The field surveys of the former Macikai Internment camp

In 2019, field surveys (a total of roughly 4.99 ha) were conducted in the vicinity of H. Zudermano Street, Macikai village, Šilutė District (roughly 1 027 ha) and in three areas in the vicinity of Macikai Internment Camp (German POW Stalag, Russian camp for German POWs, and Russian gulag) (area I – roughly 0.43 ha, area II – 0.97 ha, and area III – 2.56 ha) (Fig. 1).

The investigation determined that 1076 graves could exist in and around the camp's protected territory. The cemetery area also contains the remains of former camp buildings and rectangular structures, i.e. earthen enclosures, which are probably likewise building locations (Figs. 2, 3). 39 more distinct anthropogenic anomalies (building sites, farm pits, traces of economic activity, and various digging) were found in and around the camp and are likely to date to the period of its existence.

Three areas with potential graves were identified in survey area III. The first encompasses roughly 2700 m^2 to the N of the protected territory of Macikai Cemetery. Another two groups of graves encompass a total of about 2 500 m^2 to the E of the cemetery. A third area, with possibly several graves, encompasses roughly 225 m^2 at the entrance to the water treatment plant.

Simonas Sprindys

II Pasaulinio karo vokiečių karių kapavietės Vakarų Lietuvoje

2015 m. po ilgesnės pertraukos Lietuvoje pradėta vykdyti II Pasaulinio karo vokiečių karių palaikų ekshumacija. Šie darbai pradėti VDK užsakymu. Per pastaruosius 5 archeologinių tyrimų sezonus ekshumuota daugiau kaip 600 karių palaikų. Dauguma jų jau perlaidoti oficialiose karių kapinėse.

1 pav. Kapavietė Pajuodupyje. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 1. The burial site in Pajuodupis

